

Артур Федорчук,

наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

МОНІТОРИНГ ІНФОРМАЦІЇ ПРО УКРАЇНУ В МАТЕРІАЛАХ ЗАКОРДОННИХ МЕРЕЖЕВИХ РЕСУРСІВ

У статті розглянуто питання актуальності та загальних принципів моніторингу інформації про Україну в матеріалах закордонних мережових ресурсів. Наведено технологію й методологію роботи з базою даних «Україна у відгуках зарубіжної преси» в програмному середовищі ІРБІС64, яка була створена для зберігання та обробки результатів моніторингу мережових періодичних видань закордонної преси, що присвячені Україні.

Ключові слова: база даних, моніторинг, ЗМІ, імідж країни, інформаційний простір, мережові інформаційні ресурси.

Стратегічні інтереси нашої держави вимагають її інтеграції у світовий, передусім європейський, політичний, економічний, науковий і культурно-інформаційний простір. Така інтеграція передбачає двосторонній рух, тобто залежить не лише від нашого прагнення стати складовою частиною цивілізованої Європи, а й бажання європейських структур бачити Україну у своєму складі. На жаль, на нинішньому етапі наша країна втрачає свою привабливість для іноземних партнерів як політичне, економічне й соціально-культурне явище. Значний вплив на такий процес справляє недостатньо вагомий зовнішньополітичний імідж нашої країни: Україну сьогодні не сприймають у світі як впливову, правову, демократичну, соціальну державу, де розбудовуються інститути громадянського суспільства, не сприймають як країну, з якою треба рахуватися і в яку треба інвестувати капітали на майбутнє. Відсутність належної оцінки іміджу нашої країни у світі стає додатковим фактором безсистемності політики керівництва України на міжнародній арені та непереконливості його позицій із широкого спектра зовнішніх і внутрішніх політичних питань [1, 2]. Найкращим засобом оцінювання

репутації й образу суспільства будь-якої країни на сьогодні вважається моніторинг відкритих джерел інформації, насамперед засобів масової інформації [7, 8]. Проте серйозного моніторингу іноземних ЗМІ з метою дослідження й контролю стану іміджу України у світовому суспільстві не проводять сьогодні ні урядові структури, ні вітчизняні науковці. На жаль, навіть з резонансними публікаціями про Україну на сторінках відомих світових видань багато держслужбовців та інтелігенції України знайомляться на російських сайтах (наприклад, Inopressa.ru та Inosmi.ru) з не зовсім якісним (іноді свідомо спотвореним під потреби пропаганди країни-агресора) російським перекладом.

Отже, актуальність дослідження зумовлена такими чинниками:

- потребою наукового осмислення ролі зовнішньополітичного іміджу нашої країни в період трансформації українського суспільства в її інтеграції у світовий політичний, економічний та інформаційно-культурний простір;

- важливістю визначення існуючого образу України в зарубіжних засобах масової інформації та чинників його формування;

- необхідністю виправлення існуючого становища в галузі інформаційної роботи з українською та зарубіжною аудиторією з метою створення позитивного іміджу України на міжнародній арені [3].

Дослідження впливу громадської думки на політиків і суспільство, зокрема виявлення суспільних настроїв через моніторинг ЗМІ, почали вивчати ще в середині минулого століття Г. Алмонд (G. Almond) та у 1980-х роках В. Ліппманн (W. Lipmann). Ґрунтовно дослідив процеси, які відбуваються в медіа-просторі, Р. Мертон, а спільно з Д. Фіске (J. Fiske) проводив дослідження переконливості пропаганди під час війни і ввів у науковий обіг такі його характеристики й поняття, як ретроспекція, повнота, специфічність, глибина, особистісний контекст [4]. У США аналіз змісту публікацій давно перестав бути предметом інтересу суто науки. Оскільки в сучасних ринкових реаліях моніторинг споживчих настроїв, економічних і політичних тенденцій, які значною мірою віддзеркалюються в матеріалах ЗМІ, є важливою складовою формування бізнесових та політичних стратегій, дедалі більше теоретиків і практиків у галузях соціальних комунікацій, соціології, психології, політології, менеджменту економічної діяльності тощо приділяють увагу моніторинговим дослідженням [5].

Вплив ЗМІ на громадську думку досліджувався в багатьох працях вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема Л. Брауна, Д. Вількокса та Л. Нольте, Б. Грушина, Ф. Джефкінса, Е. Доценка, Б. Зільберта, І. Ігнат'єва, У. Ліппмена, Д. Марконі, В. Оссовського, Г. Почепцова, В. Тертичної й Н. Хамелінка.

Усі автори єдині в тому, що мас-медіа справляють величезний вплив на формування громадської свідомості. Чимало праць написано про інформаційні технології, які сьогодні використовуються з метою створення привабливого чи, навпаки, непривабливого образу особи, партії, країни, застосовуються в боротьбі з конкурентами, у так званих інформаційних війнах, що відбуваються між політичними групами, партіями, кланами, так само як і між державами [6]. Це відображено в працях Д. Бурстїна, П. Лайнбарджера, Е. Берніса, Б. Брюса, Ю. Кашлева і В. Королька.

Що стосується безпосередньо зовнішньополітичного іміджу сучасної України, то це питання виникло одночасно з її появою на міжнародній арені як незалежної держави. При цьому воно розглядалося переважно в рамках інформаційної діяльності та інформаційної безпеки України. Важливість ступеня розвитку інформаційного простору як ознаки могутності сучасної держави, необхідність розвитку в Україні сучасних інформаційних технологій, її швидшого виходу у світовий інформаційний простір, захисту інформаційного простору нашої країни обстоюють у своїх публікаціях П. Біленчук, О. Білорус та О. Зернецька, В. Бондаренко й О. Литвиненко, Д. Видрін, Є. Макаренко, М. Слюсаревський.

У ряді праць (В. Герасименко, В. Антоненка, П. Яроцького) досліджувався також імідж України як об'єкта міжнародного туризму. У цьому випадку автори показували значний нереалізований потенціал, який має наша держава в цій сфері, і пропонували шляхи розв'язання ситуації.

Спеціальних досліджень можливостей і особливостей моніторингу закордонних ЗМІ, на жаль, науковцями практично не проводилося. У зв'язку з цим актуальність створення інформаційно-аналітичних систем моніторингу для дослідження іноземних ЗМІ набуває особливої актуальності [9].

Технологія моніторингу

Першим етапом моніторингу є пошук і виявлення в публікаціях мережевих видань матеріалів тематично відповідних інформаційним напрямкам дослідження. Ця робота пов'язана зі змістовим осмисленням

інформації і визначенням необхідності її використання в тому чи іншому дослідженні. Головне завдання – забезпечити максимальну повноту відбору інформації. Кінцевий користувач, аналітик повинен мати можливість доступу до інформаційних матеріалів, навіть якщо на перших етапах вони були віднесені до суміжних тематичних або проблемних рубрик. У випадку моніторингу інформації про Україну в матеріалах закордонних мережевих ресурсів ситуація ускладнюється необхідністю достатньо вільного володіння аналітиками різними іноземними мовами для оперативного визначення відповідності публікації меті моніторингу [10].

Виявлені публікації копіюються й оформлюються відповідно до внутрішніх вимог дослідження, повністю перекладаються з метою виявлення всіх аспектів і змістового навантаження конкретної публікації, доповнюються короткою анотацією (рефератом) державною мовою, індексуються згідно з поточним тематичним класифікатором та вводяться в бази даних.

База даних «Україна у відгуках зарубіжної преси» призначена для збереження результатів моніторингу публікацій ЗМІ у вигляді бібліографічної, реферативної й повнотекстової інформації, а також надання доступу до неї користувачам. До бази даних вносяться матеріали, опубліковані на сторінках найбільш відомих і впливових електронних ресурсів у всесвітній мережі, у яких висвітлюються події й подається аналіз процесів, що відбуваються в Україні. Публікації зібрані з електронних ресурсів зарубіжних періодичних видань країн СНД, Європи, Америки, Азії та Австралії. Бібліографічні записи й повні тексти публікацій вносяться до БД мовою оригіналу зі збереженням особливостей бібліографічного опису. Заголовки публікацій доповнюються перекладом українською мовою. До всіх публікацій вноситься анотація державною (українською) мовою.

База даних містить записи двох основних видів:

1. «Опис газети» [назва газети; колектив; вихідні дані (місто видання); загальна примітка; посилання на інтернет-адресу видання; опрацьовані надходження; мова тексту; країна видання; логотип видання]. Запис цього виду надає можливість створити список усіх видань, що опрацьовуються в процесі аналітичного огляду, і зберегти посилання на інтернет-адресу видання, за яким можна автоматично безпосередньо з бібліографічного опису перейти до сторінок онлайн-ої електронної публікації.

2. «Аналітичний опис» [газета; мова публікації; автор; інші автори; назва; переклад назви; кореспонденти, редактори тощо; колективи (авторська відповідальність); анотація (реферат або текст публікації); рубрики; географія (регіони); ключові слова; файли]. Запис цього виду призначений для збереження необхідної інформації про матеріал публікації, має інструменти для аналітичного опрацювання інформації і її систематизації, а також можливість упорядкувати повнотекстовий ресурс за матеріалами публікацій.

До бібліотечно-інформаційної бази даних налагоджено пошукові словники, що надають необхідні точки доступу до опрацьованих матеріалів: газета (джерело публікації), газета (загальний опис), дати, дата виходу газети, мова видання, автор, назва публікації, ключові слова, місце видання, рубрика, об'єкт, суб'єкт, тема, регіон, місце роботи автора, дата вводу, тип документа, статистика (нові записи), статистика (редагування записів).

Для опрацьованих матеріалів налагоджено вихідну форму у форматі RTF, яка виводить аналітичний матеріал в упорядкованому ієрархічному вигляді відповідно до введених тематичних і географічних рубрик та може бути представлена замовнику за будь-який період часу.

Користувачеві (читачеві) можуть бути надані як структуровані відповідно до запиту тематичні інформаційно-аналітичні матеріали за будь-який відрізок часу, аналітичні й статистичні результати досліджень, так і онлайн-доступ до БД з можливостями різноманітного пошуку і відбору потрібної інформації (актуальні теми, газети, країни, мови, автори, назви публікацій).

Порядок роботи з БД «Україна у відгуках зарубіжної преси» в програмному середовищі IPBIS64

Заповнення полів і підполів робочого аркуша мають ряд істотних особливостей.

Загальний опис періодичного видання (газети) складається після глибокого вивчення особливостей подачі інформації, редакційної політики, популярності видання у світі тощо. Інформація відбирається з різних джерел глобальної мережі, перевіряється на актуальність і коректність; порівнюються відомості з різних джерел, обирається найбільш адекватна й об'єктивна інформація. Зазвичай, це потребує від аналітика глибоких знань особливостей представлення інформації в закордонних виданнях і достатньо вільного володіння іноземними мовами.

У загальному описі вказується назва видання, традиційне скорочення назви видання або скорочення (абревіатура) за рішенням бібліотекара, а також місто друку видання й розміщення офісу головної редакції.

Коротко описуються загальні відомості про газету, особливості редакційної політики, тираж (наклад, кількість цифрових абонентів). Вказується також власник (видавець); приналежність до медіа-холдингу та/або організації (особи) здатні впливати на зміст і наповнення видання. Бажано вказати прізвище та ім'я діючого головного редактора, формат газети, обсяг (у шпальтах), дні виходу та будь-яку іншу корисну інформацію за рішенням бібліотекаря.

Вказується також мова переважної кількості публікацій видання, що вводиться з довідкового словника кодів мов за стандартом ISO 639–1. Аналогічно з довідкового словника кодів країн за стандартом ISO 3166 вказується країна видання. Завантажується також графічний файл зображення логотипу у форматі JPG.

Аналітичний опис публікації

Аналітичний опис конкретної публікації складається на основі глибокого аналізу змісту публікації та прийняття рішення про її відповідність завданням моніторингу й критеріям відбору, що прийняті для конкретного дослідження. Практично всі елементи аналітичного опису вносяться у файл з повним текстом публікації й оформлюються згідно з визначеними у відділі вимогами. Це дає змогу створити більш комфортні умови роботи з публікацією як для оператора, який вводить запис до бази даних, так і для кінцевого користувача веб-інтерфейсу бази даних «Україна у відгуках зарубіжної преси».

Першою заповнюється вкладка запису «Основний опис». При внесенні інформації до поля «Газета» насамперед вказується назва видання як джерела публікації. Якщо попередньо до БД був внесений загальний опис газети, є можливість вводу назви з пошукового словника. У цьому випадку до запису автоматично вноситься й місто видання. Вказується дата розміщення (останнього оновлення) публікації на офіційному сайті видання у форматі dd.mm.yyyy та номер друкованого або електронного випуску газети (при наявності цієї інформації на сайті). При можливості визначити сторінки, на яких розміщено публікацію в друкованому варіанті газети, вони вказуються арабськими цифрами, при необхідності – через кому або тире. Вказується місто друку видання або

розміщення офісу головної редакції. Є можливість вводу з пошукового словника. Поле «Мова публікації» вводиться з довідкового словника кодів мов за стандартом ISO 639–1.

Поле «Автор» призначено для збереження імен і прізвищ авторів публікацій та додаткових відомостей про них. При наявності вже введених публікацій цього автора в БД є можливість вводу поля «Автор» загалом з пошукового словника. У загальному випадку в це поле вноситься прізвище автора, ініціали й повне ім'я автора з урахуванням національних особливостей правопису. При наявності відповідної інформації вказується професія автора, організація, яку він представляє, посади, які він обіймає (обіймав), інша істотна для завдань моніторингу інформація. Підполе заповнюється українською мовою. По змозі вказується особиста інтернет-сторінка автора, у тому числі на сайті газети або в соціальних мережах, і адреса особистої електронної поштової скриньки автора.

Поле «Інші автори» заповнюється аналогічно полю «Автор». Поле повторюване, тобто існує можливість ввести до БД будь-яку кількість співавторів публікації.

У поле «Заголовок» вводиться назва публікації і відомості до назви (продовження назви) публікації. Також в окремі підполя вносяться ініціали та прізвище особи, яка є відповідальною за публікацію, але не є автором [наприклад, кореспондент, який провів інтерв'ю (бесіду); журналіст, який зробив огляд (відбір) новин тощо]. Ініціали та прізвище авторів публікації, внесених у поле «Автор» та «Інші автори», заносяться в це підполе автоматично. Вносяться також при наявності відповідної інформації назви колективів, організацій, інститутів, компаній, інформаційних агентств тощо, які несуть відповідальність за зміст публікації (або слугжили основним джерелом інформації при написанні публікації).

В окреме поле БД вноситься переклад назви й продовження назви публікації українською мовою.

Вкладка «Систематизація» містить поля «Анотація (текст публікації)», «Рубрики», «Географія» та «Ключові слова». До поля «Анотація» вноситься текст українською мовою, який має вигляд короткої анотації, що стисло, але зрозуміло розкриває зміст публікації. При заповненні поля «Рубрики» з тематичного дерева обирається тема публікації, що максимально точно розкриває зміст публікації в ракурсі завдань моніторингу. Обирається з дерева (персоналій, політичних партій, регіонів тощо)

відповідний об'єкт публікації (тобто особа, колектив, регіон чи навіть окремі верстви суспільства, діяльність яких висвітлюється в статті). З аналогічного дерева обирається суб'єкт публікації, тобто від імені кого (особи, колективу чи верстви населення) розглядається тематика статті.

Значення поля «Географія» обирається з тематичного дерева регіонів України. До поля «Ключові слова» вносяться додаткові слова або словосполучення, які розкривають тему публікації. Існує можливість вводу ключових слів з пошукового словника.

Остання вкладка «Файли. Технологія» призначена для збереження в БД повного тексту публікації, доповненого перекладом назви й короткою анотацією українською мовою, і посилання на першоджерело публікації в глобальній мережі. У відповідні поля БД вноситься інтернет-адреса конкретної публікації та завантажується файл статті (повного тексту публікації) у форматі PDF з жорсткого диску комп'ютера або будь-якого іншого носія інформації. Ім'я файлу в цьому випадку формується автоматично.

Веб-інтерфейс бази даних

База даних «Україна у відгуках зарубіжної преси» щоденно оновлюється на порталі НБУВ.

Веб-інтерфейс бази даних «Україна у відгуках зарубіжної преси» має декілька пошукових режимів:

1. Простий (ключові слова, автор, назва, рік видання).
2. Розширений пошук за ключовими словами. Надає можливість вибору: логіки («або», «за рангом», «та»), закінчення слів (враховувати, не враховувати); додатковим пошуком за автором, роком видання і форматом представлення, що поєднуються логікою «та».
3. Пошук за покажчиками (актуальні теми, газети, країни, мови, автори, назви публікацій).

Крім того, існують засоби навігації по БД (перегляд архіву публікацій за датою, предметними рубриками, назвами газет, регіонами України). Під час перегляду архіву є можливість користуватися інтерактивними посиланнями: предметні рубрики, ключові слова, попередній перегляд повного тексту публікації, гіперпосилання до оригіналу публікації (джерела інформації), завантаження повного тексту публікації.

Спільна платформа з іншими бібліотечно-інформаційними ресурсами НБУВ дає змогу підключати веб-інтерфейс бази даних «Україна

у відгуках зарубіжної преси» до комплексних пошукових профілів веб-порталу НБУВ з можливістю проведення інтегрованого пошуку.

Засоби веб-інтерфейсу користувача включають можливість попереднього перегляду публікації, завантаження її повного тексту, гіперпосилання до повного тексту публікації.

Таким чином, створена у відділі організації та використання документального фонду база даних «Україна у відгуках зарубіжної преси» дає можливість зберігати результати моніторингу іноземних ЗМІ, проводити аналіз інформації та надавати зручний доступ користувачам до результатів моніторингу й повних текстів публікацій зарубіжної преси.

Література

1. *Богущ Д.* Міжнародний імідж України: проблеми і перспективи [Електронний ресурс] // Українська правда. Блоги. – Режим доступу: http://blogs.pravda.com.ua/authors/bogush/4_b843_f0_bd3_e45. – Назва з екрана. – Дата доступу: 23.02.2010.

2. *Зубик О.* Імідж України: погляд з-за меж [Електронний ресурс] // Всеукраїнська експертна мережа. – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=11063. – Назва з екрана.

3. *Чалий В.* Міжнародний імідж України: оцінка експертів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/additional/article_chaly_NSD3_ukr.pdf. – Назва з екрана.

4. Країна як бренд. Національний бренд «Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/book/StrPryor/9/30.pdf>. – Назва з екрана.

5. Яким є міжнародний імідж України сьогодні [Електронний ресурс] // Всеукраїнська громадська місія «Україна-відома». – Режим доступу: www.ukrcognita.com.ua. – Назва з екрана.

6. *Бойко О. В.* Зовнішньополітичний образ України та чинники його формування в друкованих англomовних ЗМІ в умовах трансформації суспільства 2001 : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 / О. В. Бойко ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. – Київ, 2001. – 22 с.

7. *Чубукова О. Ю.* Інформаційний моніторинг як інструмент оцінки діяльності об'єкта / О. Ю. Чубукова // Проблеми науки. – 2001. – № 10. – С. 27–34.

8. Яковенко В. Я. Інформаційні ресурси : навч. посіб. / В. Я. Яковенко. – Донецьк : ДОННУ, 2005. – 202 с.

9. Что такое мониторинг СМИ [Электронный ресурс] // Zmonitoring : Центр мониторинга СМИ. – Режим доступа: <http://www.zmonitoring.ru/what-is-monitoring-smi>. – Загл. с экрана. – Дата доступа: 05.04.13.

10. Федорчук А. Г. Интеллектуальные поисково-аналитические системы мониторинга СМИ / А. Г. Федорчук, Н. В. Танатар // Библиотеки нац. акад. наук: проблемы функционирования, тенденции развития : науч.-практ. и теорет. сб. – 2008. – Вып. 6. – С. 205–219.

11. Федорчук А. Г. Теоретико-методичні засади аналізу інформаційного потоку соціально-політичного спрямування / А. Г. Федорчук // Бібліотекознавство, документознавство, інформологія. – 2004. – № 2. – С. 33–38.

References

1. Bohush, D. (2010). Mizhnarodnyi imidzh Ukrainy: problemy i perspe-tyvy [International image of Ukraine: problems and perspectives]. *Ukrainska pravda. Blohy – Ukrainian Truth. Blogs*. Retrived from <http://blogs.prawda.com.ua/authors/bogush/4b843f0bd3e45> [in Ukrainian].

2. Zubyk, O. (2015). Imidzh Ukrainy: pohliad z-za mezh [The image of Ukraine: the view from outside]. *Vseukrainska ekspertna merezha – All-Ukrainian Expert Network*. Retrived from http://experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=11063 [in Ukrainian].

3. Chalyi, V. (2015). Mizhnarodnyi imidzh Ukrainy: otsinka ekspertiv [Inter-national image of Ukraine: expert assessment]. Retrived from http://www.razumkov.org.ua/additional/article_chaly_NSD3_ukr.pdf [in Ukrainian].

4. Kraina yak brend. Natsionalnyi brend «Ukraina» [Country as a brand. National brand «Ukraine»]. Retrived from <http://www.niss.gov.ua/book/StrPryor/9/30.pdf> [in Ukrainian].

5. Yakym ie mizhnarodnyi imidzh Ukrainy sohodni [What is the interna-tional image of Ukraine today]. *Vseukrainska hromadska Misiia «Ukraina-vidoma» – All-Ukrainian Public Mission «Ukraine-Known»*. Retrived from www.ukrcognita.com.ua [in Ukrainian].

6. Boiko, O. V. (2001). Zovnishnopolitychnyi obraz Ukrainy ta chynnyky yoho formuvannia v drukovanykh anhlomovnykh ZMI v umovakh transformatsii suspilstva 2001 [Foreign political image of Ukraine and factors of its

formation in printed English-language media in the conditions of transformation of society 2001]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

7. Chubukova, O. Iu. (2001). Informatsiyni monitorynh yak instrument otsinky diialnosti ob'iekta [Information monitoring as an instrument for assessing the activity of an object]. *Problemy nauky – Problems of Science*, no 10, pp. 27–34. Kyiv [in Ukrainian].

8. Yakovenko, V. Ia. (2005). Informatsiini resursy [Information resources]. Donetsk: DONNu [in Ukrainian].

9. Chto takoe monitoring SMI [What is media monitoring]. *Zmonitoring – Media Monitoring Center*. Retrived from <http://www.zmonitoring.ru/what-is-monitoring-smi> [in Russian].

10. Fedorchuk, A. G., Tanatar, N. V. (2008). Intellectualnye poiskovo-analiticheskie sistemy monitoringa SMI [Intellectual search and analytical systems for monitoring the media]. *Biblioteki nacionalnyh akademii nauk: problemy funkcionirovaniia, tendencii razvitiia – Libraries of National Academies of Sciences: Problems of Functioning, Development Trends*, issue 6, pp. 205–219 [in Russian].

11. Fedorchuk, A. H. (2004). Teoretyko-metodychni zasady analizu informatsiinoho potoku sotsialno-politychnoho spriamuvannia [Theoretical and methodical principles of analysis information flow socio-political direction]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia. – Library Science. Documentation. Informology*, no 2, pp. 33–38 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.11.2017.

Arthur Fedorchuk,

Research Associate,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Monitoring Information Materials About Ukraine in Foreign Network Resources

The paper presents the results of research of general principles and technology of monitoring in foreign network media. The issues of relevance and general principles of monitoring information in materials about Ukraine in foreign network resources were described. The article contains description of the technology and methodology of the database «Ukraine in reviews of the foreign press» and detailed instructions on this database using. The database «Ukraine in reviews of the foreign press»

is intended to preserve the results of monitoring mass media publications in the form of bibliographic, abstracts and fulltext information, and to provide the access for users to database. The database is made of materials published on pages of the most famous and influential electronic resources, which describe events and provide analysis of the processes taking place in Ukraine. Publications are collected from electronic resources of foreign newspapers of the CIS countries, Europe, America, Asia and Australia.

Keywords: database, monitoring, media, image, information space, network information resources.